

Miljöprövningsdelegationen vid
Länsstyrelsen Västra Götalands län
403 40 Göteborg via e-postadressen
vastragotaland@lansstyrelsen.se

Ert tjänsteställe, handläggare
Miljöprövningsdelegationen

Ert datum
2018-09-27

Er beteckning
551-359-2017

Vårt tjänsteställe, handläggare
Miljöprövningsenheten, Emmy Carlsson,
emmy.carlsson@mil.se

Vårt föregående datum

Vår föregående beteckning

Försvarsmakten bemötande av inkomna yttranden, Karlsborgs flygplats

Bakgrund

Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Västra Götalands län beredde den 27 september 2018 Försvarsmakten möjlighet att bemöta inkomna yttranden och handlingar gällande Karlsborgs flygplats. Totalt har 7 handlingar inkommit till Försvarsmaktens kännedom och bemötande från 6 intressenter: Emöke Heim (två aktbilagor), Lena Dahlvret m.fl., Naturskyddsföreningen Skaraborg, Aktionsgrupp Rädda Vättern, Karlsborgs kommun samt Försvarsinspektören för hälsa och miljö.

Försvarsmakten bemöter dessa nedan.

Aktbilagorna 43 samt 58 Emöke Heim, Borghamn

Försvarsmakten noterar att Emöke Heim har inkommit med två olika yttranden, ett den 24 augusti 2018 och ett den 24 september 2018. Försvarsmakten bemöter nedan båda yttrandena.

Försvarsmakten tar tillfället i akt att förtydliga att Försvarsmaktens verksamhet vid Karlsborgs flygplats sker på uppdrag av Sveriges riksdag. Försvarsmakten konstaterar att Miljö- och energidepartementet har i regeringsbeslut M2012/02983/Me av den 14 december 2016 konstaterat att de uppgifter som Försvarsmakten lämnat avseende flygplatsens lokalisering är tillräckliga.

(EmC)

Försvarmakten noterar att Emöke Heim synes sammanblanda verksamheten vid Karlsborgs flygplats och flygskjutmålet Hammaren. Synpunkter rörande flygskjutmålet Hammaren kommenteras inte närmare här.

Utredning gällande PFAS sker kontinuerligt i tillsynsspåret. Försvarmakten väljer här att inte kommentera detta vidare.

Vidare noterar Försvarmakten att Borghamn ligger i Vadstena kommun.

Aktbilaga 44 Lena Dahlvret och Mikael Gren, boende i Vadstena

Gällande kommentarer kring Vättern som dricksvattentäkt har påverkan på recipienten tidigare redovisats i ansökan och Försvarmakten väljer här att inte kommentera det vidare.

Försvarmakten noterar att Lena Dahlvret och Mikael Gren synes sammanblanda aktuell tillståndsansökan för Karlsborgs flygplats med flygskjutmålet Hammaren och FMV verksamhet kring Karlsborg. Försvarmakten väljer här att inte kommentera dessa andra verksamheter som hanteras i särskild ordning.

Försvarmakten har i sina utredningar gällande Natura 2000-området Karlsborgs fästning kunnat konstatera att den största påverkan på barbastellen inte kommer från Försvarmaktens verksamhet utan ifrån belysningen och äventyrsturismen inne på fästningen. Något Försvarmakten inte kan påverka då Försvarmakten varken är fastighetsägare eller verksamhetsansvarig vid Karlsborgs fästning. Försvarmakten har dock den 28 augusti 2018 ansökt om Natura 2000-tillstånd enligt bestämmelserna i miljöbalken 7 kap. 28 §.

Gällande buller har Försvarmakten utrett bullersituationen kring flygplatsen och väljer här att inte kommentera det vidare.

Försvarmakten bestrider yrkandet om att avvisa ”försvarets utökade verksamhet pga av de brister som finns i deras ansökan”.

Aktbilaga 46 Naturskyddsföreningen Skaraborg

Försvarmakten motsätter sig Naturskyddsföreningen Skaraborgs yrkande gällande en omarbetad och uppdaterad version av ansökningshandlingarna. Detta eftersom en fullständig MKB inlämnats samt att tillståndsprövningsprocessen redan tagit lång tid. Försvarmaktens tillståndsansökan insändes den 29 oktober 2010.

Försvarmakten bestrider att befintliga handlingar skulle medföra en mycket svårarbetad ”tillsyn och kontroll av efterlevnad”. Försvarmakten bestrider även att ”inte heller har de av Länsstyrelsen efterfrågade specificerade utredningarna om Barbastellerna flygmönster och den förestående belysningssituationen och det ökade bullret gjorts”.

Försvarmakten delar Naturskyddsföreningen Skaraborgs inställning om att skydda barbastellens ”*lokal och skydda den från störning*” men kan konstatera att verksamheten vid Karlsborgs flygplats inte är den största påverkan på barbastellen.

Försvarmakten inkom den 28 augusti 2018 med en ansökan om Natura 2000-tillstånd enligt 7 kap. 28 § till Miljöprövningsdelegationen.

Aktbilaga 48 Aktionsgrupp Rädda Vättern

Försvarmakten bestrider Aktionsgrupp Rädda Vätterns yttrande i stort och bemöter här nedanstående delar.

För bemötandet av synpunkter gällande Natura 2000-området hänvisar Försvarmakten till bemötandet av Länsstyrelsen i Västra Götalands län i skrivelsen (med Försvarmakten diarienummer FM2017-2543:15) inlämnad i ärendet 2018-08-28.

Försvarmakten bestrider att tillståndet för flygplatsverksamheten ska förenas med krav på att utreda åtgärder gällande PFAS, då arbetet med detta redan pågår i tillsynsspåret enligt Miljöbalkens regler.

Försvarmakten har genomfört flertal olika utredningar gällande PFAS i och omkring Karlsborgs flygplats. Den senaste rapporten lämnades in till tillsynsmyndigheten, Förvarsinspektören för hälsa och miljö (FIHM), den 30 maj 2018. I den kan Försvarmakten konstatera att markmiljön inom flygplatsområdet är påverkat av PFAS samt att en spridning av föroreningen förefaller ske i främst ytvattnet. Spridning av PFAS via grundvattnet bedöms ske mycket långsamt (100-15 000 år innan PFAS-plymen når Bottensjön via grundvattnet). Försvarmaktens ramavtalskonsult utreder förutsättningarna för att minska mängden ovidkommande vatten som passerar brandövningsplatsen. Detta i syfte att minska mängden PFAS som lakas ut.

Gällande riskerna för ett flygplanshaveri vill Försvarmakten framhäva att arbetet med flygsäkerhet är något som Försvarmakten tar på mycket stort allvar. Sannolikheten för ett haveri är mycket litet. Det har sedan Gripensystemet infördes skett en handfull haverier. Det senaste skedde i ett vattenskyddsområde vid F 17, dock blev miljökonsekvenserna från detta ytterst marginellt. Det finns inom Försvarmakten rutiner för att minska både riskerna för ett haveri och för att minimera påverkan på miljön vid ett sådant tillbud.

I övrigt noterar Försvarmakten att Aktionsgrupp Rädda Vätterns yttrande tar upp flygskjutmålet Hammaren och FMV verksamhet runt Karlsborg. Likt ovan bemöter inte Försvarmakten det här.

Aktbilaga 49 Karlsborgs kommun

Försvarsmakten noterar att Karlsborgs kommun inte ser någon anledning att ändra eller komplettera tidigare inlämnat yttrande. Försvarsmakten konstaterar att det tidigare inlämnade yttrandet bemöttes den 28 augusti 2018.

Aktbilaga 57 Försvarsinspektören för hälsa och miljö

Försvarsmakten notera att Försvarsinspektören för hälsa och miljö inte avser förtydliga tidigare insända yttrande. Försvarsmakten vidhåller även framgent en önskan om ett förtydligande avseende Försvarsinspektören för hälsa och miljö yttrande avseende punkter gällande dagvatten och oljeavskiljare.

Övrigt

Försvarsmakten vill här tillägga att Försvarsmakten anser att ärendet är tillräckligt utrett och önskar således ett beslut för Karlsborgs flygplats.

Försvarsmakten önskar att samtlig framtida kommunikation i ärendet sänds till e-postadressen ledr-mpe@mil.se

Weinmann, Lina

Chef för Försvarsmaktens Miljöprövningsenhet

Handlingen är fastställd i Försvarsmaktens elektroniska dokument- och ärendehanteringssystem.

SändlistaFör kännedom

FIHM

HKV PROD INFRA (varav ett ex avsett för Fysplan och ett ex avsett för L Flygar)

HKV PROD ARME

HKV PROD FLYG

P 4

F 7

(varav ett ex avsett för Karlsborg flygplats)

K 3

Hkpflj

SOG

FORTV